

शास्त्रीप्रतिष्ठा पाठ्यक्रमद्वारा-

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
विषय- जैनदर्शनम्
शास्त्री सप्तम-सत्रार्थः (शास्त्रीप्रतिष्ठा)
DSCC16
प्रमाणस्य तुलनात्मकमध्ययनम्

क्र. सं.	पाठ्यक्रम-विवरणम्	क्रेडिट	होरा
1.	1. सिद्धसेनस्वामिकृतप्रमाणलक्षणम् 2. समन्तभद्रकृतप्रमाणलक्षणम् 3. अकलङ्ककृतप्रमाणलक्षणम् 4. माणिक्यनन्दिकृतप्रमाणलक्षणम् 5. हेमचन्द्रकृतप्रमाणलक्षणम् 6. जैनजैनेतरदार्शनिकपरिधौ एतेषां सर्वेषां समीक्षणम्।	1	16-20
2.	1. कारकसाकल्यस्य लक्षणं, पूर्वापरपक्षपुरस्सरं समीक्षा च। 2. सन्निकर्षस्य प्रमाणत्वं तद्गुणदोषविचारः। 3. इन्द्रियवृत्तिः प्रमाणम्। 4. ज्ञातृव्यापारः प्रमाणम्, इत्यस्य विमर्शश्च।	1	16-20
3.	1. ब्रह्माद्वैतशून्याद्वैतवादयोः मूलतत्त्वानि पूर्वापरपक्षपुरस्सरं च तत्समीक्षणम्। 2. अचेतनज्ञानवादस्य, स्वसंवेदनज्ञानवादस्य, ज्ञानान्तरवेद्यवादस्य च समीक्षणम्।	1	16-20
4.	1. सम्यग्ज्ञानं प्रमाणम् तत्र कथं ज्ञानस्यैव करणत्वम्, प्राप्तिपरिहारविचारः अपूर्वार्थविचारः। 2. प्रमाणस्य प्रामाण्यम्, उत्पत्तिज्ञप्तिदिशा तस्य समीक्षणम्।	1	16-20

निर्धारितपाठ्यग्रन्थः -

1. प्रमेयकमलमार्तण्डः प्रथमपरिच्छेदः (आ. प्रभाचन्द्र) श्री दिग. जैन त्रिलोक शोध संस्थान, हस्तिनापुर

सहायकपाठ्यग्रन्थः -

1. प्रमेयकमलमार्तण्ड परिशीलनम् (प्रो. उदयचन्द्रजैन) प्राच्य श्रमण भारती, मुजफ्फरनगर
2. प्रमाणमीमांसा (आ. हेमचन्द्र) सरस्वती पुस्तक भण्डार, अहमदाबाद
3. जैनन्याय को आचार्य प्रभाचन्द्र का योगदान (डॉ. योगेश कुमार जैन) जैन विश्वभारती संस्थान, लाडनूँ
4. अकलङ्क ग्रन्थत्रयम् (आ. अकलङ्क) सिंघी जैन ज्ञानपीठ

जैनदर्शनप्राकृतविद्याशाखाप्रमुखः -

दिनाङ्कः - 30 जून, 2025

प्रो. कमलेशकुमारजैनः

हस्ताक्षरम्

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
विषय- जैनदर्शनम्
शास्त्री सप्तम-सत्रार्थः (शास्त्रीप्रतिष्ठा)
DSCC17
द्रव्यमीमांसा

क्र. सं.	पाठ्यक्रम-विवरणम्	क्रेडिट	होरा
1.	लोके द्रव्याणामवस्थितिः, द्रव्याणाम् अस्तिकायत्वमनस्तिकायत्वं च, सत्तायाः लक्षणम्, द्रव्यलक्षणविमर्शः, द्रव्यगुणपर्यायाणां परस्परं भेदाभेदत्वम्, उत्पादव्ययधौव्यत्वसिद्धिश्च।	1	16-20
2.	जीवस्वरूपविमर्शः, मुक्तजीवस्य स्वरूपं वैशिष्ट्यं च, चेतनायाः त्रैविध्यम्, उपयोगस्य अष्टौ भेदाः, गुणगुणिनोः भेदः अभेदः भेदाभेदौ च, द्रव्यगुणेषु परस्परमयुतसिद्धत्वम्, जीवस्य संसारपरिभ्रमणकारणानि मोक्षप्राप्त्युपायाश्च।	1	16-20
3.	पुद्गलस्य लक्षणम्, पुद्गलस्य चत्वारो भेदाः- परमाणुः स्कन्धः स्कन्धदेशः स्कन्धप्रदेशश्च, परमाणोः लक्षणं वैशिष्ट्यं च, स्कन्धस्य लक्षणं भेदाश्च, शब्दस्य कारणं पुद्गलस्कन्धः।	1	16-20
4.	धर्मास्तिकायस्य सोदाहरणं लक्षणम्, अधर्मास्तिकायस्य सोदाहरणं लक्षणनिर्देशः, धर्माधर्मास्तिकाययोः निमित्तकारणत्वमेव, आकाशास्तिकायस्य स्वरूपवर्णनम्, लोकालोकयोः विभागः, द्रव्येषु मूर्तामूर्तत्वविचारः, कालद्रव्यस्य अवधारणा, निश्चयकालः व्यवहारकालश्च, द्रव्यमीमांसायाः समाजोपयोगिता मूल्याङ्कनञ्च।	1	16-20

निर्धारितपाठ्यग्रन्थः -

1. पंचास्तिकायसंग्रहः (आचार्यकुन्दकुन्द) पं. टोडरमल स्मारक ट्रस्ट, जयपुर

सहायकपाठ्यग्रन्थः -

1. बृहद्द्रव्यसंग्रहः (ब्रह्मदेवसूरिः) पं. टोडरमल स्मारक ट्रस्ट, जयपुर
2. पञ्चसंग्रहः (सम्पा. मुनि मिश्रीमल जी) आचार्य श्री रघुनाथ जैन शोध संस्थान, जोधपुर
3. तत्त्वार्थश्लोकवार्तिकम् (आ. विद्यानन्दिः) सरस्वती पुस्तक भण्डार, अहमदाबाद
4. सर्वार्थसिद्धिः, पञ्चमाध्यायः (आ. पूज्यपादः) भारतीय ज्ञानपीठ, दिल्ली
5. जैनदर्शन (पं. महेन्द्रकुमार न्यायाचार्य) श्री गणेशप्रसाद वर्णी जैन ग्रन्थमाला, काशी

जैनदर्शनप्राकृतविद्याशाखाप्रमुखः -

दिनाङ्कः - 30 जून, 2025

प्रो. कमलेशकुमारजैनः

हस्ताक्षरम्